

SIDE 3: MENINGER

Kronikk og debatt
side 19 til 21

Regjeringens sosialistiske slagord blir i praksis nyliberal politikk.

Retorisk kløft



Erik S. Reinert

KRON OG MYNT

Siden republikkens tidlige år har USAs økonomiske politikk beveget seg i spenningsfeltet mellom en aktiv tradisjon – en ideologi skapt av landets første finansminister Alexander Hamilton – og en passiv tradisjon, arvegods etter landets tredje president Thomas Jefferson. Sistnevnte skal ha sagt at den regjering som regjerer minst regjerer best.

Konflikten var alvorlig. Hamilton opprettet USAs første sentralbank og Jefferson sørget for å få den stengt. Jeffersons visepresident Aaron Burr drepte Hamilton i en duell. I amerikansk ikonografi vant imidlertid Hamilton en varig seier ved å få sitt portrett på todollarseddelen mens Jefferson ble forvist til todollarseddelen (når så noen sist en todollarseddelen?).

Med tiden lærte amerikanerne seg å leve med denne konflikten ved å la Jefferson regjere retorikken mens Hamilton i stor grad fikk regjere i praktisk politikk. På Chicagos universitet skriver økonomene lærebøker i Jeffersons tradisjon, med passivitet som strategi, samtidig som byens borgermester Daley bruker store skattepenger på å fremme høyteknologiindustri. Ofte jobber Hamilton-tradisjonen på delstatsnivå: siden Arkansas ikke er medlem av WTO kan delstaten bruke næringspolitiske virkemidler som er forbudt for eksempel Norge.

I spenningsfeltet mellom Jeffersons retorikk og Hamiltons praksis ligger en nasjonal livsløgn som alle land har sin versjon av. USAs problemer oppstår når de to ideologiene møter hverandre i døren på den internasjonale arena og begge krever sin rett. De siste WTO-forhandlingene brøt sammen da USA i Jeffersons tradisjon krevde total global frihandel samtidig som landet forlangte å bevare støtten til sine egne bomullsprodusenter. «Jefferson for alle de andre og Hamilton bare for oss» ble for meget for utviklingslandene.

I Norge er den rødgrønne regjeringen iferd med å bygge opp en lignende kløft mellom retorikk og virkelighet, bare med motsatt fortegn: en sosialistisk retorikk ofte koblet med nyliberalistisk økonomisk praksis. I helsevesenet er den sosialistiske retorikken i behold, men virkeligheten synes å inneholde mye liberalistisk New Public Management (NPM). I tillegg har man tatt i bruk et gammelt knep: når du er i tvil så omorganisér for å vinne tid. I resten av Europa er NPM på vei ut.

Det rapporteres at vår utviklingsminister har anbefalt Paul Colliers bok



ILLUSTRASJON: KNUT LØVÅS.KNUGUNN@ONLINE.NO

«I helsevesenet er den sosialistiske retorikken i behold, men virkeligheten synes å inneholde mye liberalistisk New Public Management»

«The Bottom Billion» som obligatorisk lesning for Norges ambassadører når det gjelder utviklingsøkonomi. Collier forsvaret Verdensbankens mest destruktive nyliberale utvekster på 90-tallet og ligger så langt fra «sosialismen» som overhodet mulig. Det er vanskelig å finne noen annen rasjonell forklaring på å velge Collier som ideolog enn at han anbefaler militær intervensjon som fattigdomsløsning og dermed forsvaret vår ulykksalige krig i Afghanistan.

Kløften mellom regjeringens retorikk og dens praksis øker, og i motsetning til den amerikanske er dette en kløft der den praktiske politikken lider. Et eksempel: Den forskningspolitiske av- og påskruingen av støtte til fornybar energi er svært skadelig. Når en viktig teknologi blir produktifisert går det et industrielt tog, og den vinglete norske politikken øker sterkt sannsynligheten for at vi står igjen på perrongen.

Terra-saken hadde vært en gylden mulighet for regjeringen til å markere avstand til nyliberalismens verste utvekster. Den grep de ikke. De rød-grønne

kunne – slik Financial Times gjorde på sin førsteside – vist til at rystelsene fra en usunn finanskapitalisme nå hadde nådd fra Wall Street helt til Hattfjelldalen. Isteden var reaksjonene å refse dem som trodde at bankene er bestemora deres og i stor grad legge skylden på kommunene. Som i resten av det regjeringen foretar seg mangler det et systemisk og langsiktig perspektiv. Spesielt i forskning og teknologi synes man alt for ofte å henfalle til den visjonsløshet som kommer fra økonomisk likevektstenkning. Problemer søkes løst gjennom kjøp-og-salg, som miljøkvoter, fremfor gjennom ny kunnskap.

Stanford-økonomen Moses Abramowitz hevdet at dersom man graver dypt nok i årsakene til nasjonenes velstand kommer man til noe som kan kalles «nasjonal organisasjonsevne». Vi har fått klar beskjed om at vår nasjonale organisasjonsevne synes å ha sviktet når det gjelder skole. Jeg tror det samme gjelder næringspolitikken, der næringsnøytraliteten lever og oljen pasifiserer. Kanskje en fokusering på vår nasjonale organisasjonsevne kan være en nyttigere vinkling enn om vi fortsetter retorikken langs aksen fra Den kalde krigen, om hvorvidt vi er den siste Sovjet-stat eller ikke.

Erik S. Reinert,
siviløkonom/sosialøkonom og seniorrådgiver i Norsk Institutt for Strategiske Studier (NORISS).
ESR@nifo.no

Økonomene Peder Martin Lysestøl, Erik S. Reinert, Marianne Marthinsen og Heikki Holmås skriver onsdager i Klassekampen. Radikalt økonominettverk finner du på www.okonominettverket.no.



PÅ TEPPE

Bevist

NTBs overskrift «**Tok hof-teregning med åpne øyne**», vekker forferdelse her i Teppet-redaksjonen. Skal man spare på bedøvelsen og, nå?



Hofte til besvær

Selvfølgeligheter

... Og NTB igjen, slår til med det som må kunne kalles en ikke-nyhet: **Mest hjemmebreint i Nord-Trøndelag.**

Produkt

Italia er en bunnløs gullgruve for en spalte som denne. **Avdød prest skal graves opp og stilles ut**, melder Dagbladet.no. Bisoppen i San Giovanni Rotondo planlegger å grave opp den kanoniserte Padre Pio og **stille ut levningene i flere måneder fra og med april**. Vi overlater slutt-kommentaren til vvv i avisens kommentarforum: **Gratulerer med ny produktjef i vatikanet Razing(er)sic!**

SUV



Håndverkerbil?

Eierne av Mercedes E klasse opplever stadig at folk roper Taxi etter dem, skal nå SUV eierne få henvendelser om håndverkertjenster, spør en deltager på Hegnar Onlines debattforum. Selv vår empati med marginaliserte grupper har sine grenser.

Skjortevask

Stryk skjorta mi! ropte to menn til Hillary Clinton under et valg møte i New Hampshire, melder Nettavisen. Fokus har virkelig snudd til innenrikspolitikk i den amerikanske valgkampen.